

Zlo a láska, která zachraňuje

Tragický příběh sedmnáctiletého Riccarda, který bez zjevného důvodu zabil svého bratra, matku a otce, na nás zapůsobí a vyvolá otázky.¹ Podle toho, co se dozvídáme, nevedl žádný jiný motiv než osobní potíže, kterých se chtěl zbavit. V projevu tak nelidského zla je tak nepochopitelné tajemství, že první reakcí je srdceryvné mlčení. Bolest obětí (a pachatele, který nyní čelí celému životu poznamenanému tím, co spáchal) je umocněna pohledem na mnoho mladých lidí, kteří cítí podobnou nevolnost a často ji různými způsoby sdělují, ale stejně často ji skrývají v sobě. Tato malátnost má podobu vnitřní prázdnoty a radikální izolace, která se neomezuje jen na konkrétní případy. Ve skutečnosti z ní není nikdo vyňat.

První potřebou, kterou pociťujeme, bez ohledu na případy ve zprávách, je ptát se sami sebe a snažit se pochopit, co stojí na počátku určitých jevů, s vědomím, že to přece jen zůstává nedosažitelným tajemstvím. K tomuto tématu se vyjádřilo mnoho intelektuálů, novinářů a odborníků; někteří z nich považují za vhodné připomenout „společnosti, která odmítá vidět propast před sebou“, že „ve světě existuje aktivní přítomnost zla“ (Susanna Tamaro, *Corriere della Sera*, 4. září). „Nevyzpytatelné zlo, tedy blízké a možné i pro nás“ (Maurizio Crippa, *Il Foglio*, 4. září).

Když nás všechny přepadne pocit zmatení, ptáme se, zda tento neklid nenachází živnou půdu v pojetí svobody, do níž jsme ponořeni. Svoboda chápána jako naprostá autonomie, jako tvrzení, že si vystačím sám se sebou, pro které je jediným přípustným horizontem naplnění realizace mých tužeb a projektů, často odvozených od očekávání vnucených společností. Podle tohoto názoru druhý nejenže nemá právo mi pomáhat pochopit, kdo jsem, ale má tendenci stát se dokonce nepřítelem. Dramatickým důsledkem je bez ohledu na věk přetřehání vazeb: člověk se nemusí izolovat fyzicky, ale ztrácí smysl těchto vazeb, přičemž hrozí, že se ocitne v nudě nebo dokonce v depresi, stá-

le prázdňější a osamělejší, protože není schopen uznat, že vztah s druhým nás definuje jako osoby.

Říci v této souvislosti, že vzdělání je ve stavu nejvyšší nouze, znamená mít na srdci osud nás všech. Naslouchat mladým lidem a brát vážně jejich otázky je rozhodující, ale nestačí to, pokud není také někdo, kdo jim ukáže cestu a podělí se o ni s nimi, jak nám o tom prostým způsobem svědčí Riccardovi prarodiče, kteří ho neopustili. Není nic potřebnějšího než to, aby rodiče a učitelé navrhovali mladým lidem hypotézu smyslu života. Zejména ve škole je třeba toto zapojení podporovat, aby si chlapci a dívky mohli výchovné návrhy skutečně ověřit. Místo toho se zdá, že je tendence tyto hlasy umlčovat ve jménu špatně chápaného pojetí sekularismu jako neutrality. Problémem není ani tak výchova ke způsobu života, ale výchova k tomu, abychom se ptali, proč a pro co žít. Tato potřeba smyslu, kterou se snažíme tolika způsoby maskovat, je ve skutečnosti neodstranitelnou touhou, a to i ve svých nejsušších či dokonce tragických projevech. To, po čem více či méně vědomě toužíme, je, aby nás někdo miloval, aby uznal naši hodnotu, aby nás osvobodil od zla.

Taková láska se zdá být nemožná. A přece byl v dějinách okamžik, kdy se představila a prohlásila za takovou v rysech tváře s velmi přesným jménem: Ježíš Nazaretský. Stejně jako se to stalo Samaritance, o níž vypráví evangelium: Ježíš se rozhodl zvolit tu nejobtížnější cestu, přes poušť, a přijít ke studni v denní dobu, kdy tam nikdo nechodí, právě proto, aby s touto ženou promluvil. Toto setkání ji zachraňuje: sám Bůh se pro ni vydal z cesty. Je to začátek nového života, možnost pohledu na sebe sama a na skutečnost plnou naděje. Tak je tomu i pro nás. Křehcí a omezení jako všichni ostatní, tváří v tvář nevysvětlitelné propasti zla, nemáme světu co nabídnout kromě této lásky, kterou na oplátku přijímáme, a přátelství jako místa, kde ji můžeme zakoušet.

Září 2024

¹ Odkazuje na nedávnou událost z Paderna Dugnano, města v provincii Milán, kde 17letý mladík zabil své rodiče a svého o 12 let mladšího bratra. Chlapec, který zřejmě neměl žádné zvláštní problémy, žil v normální rodině jako mnoho jiných, ale provedl masakr, pro který ani on sám zřejmě nedokáže podat vysvětlení.